

Sygn. akt II DSI 21/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Adam Tomczyński

ławnik SN Agata Pawlak

Protokolant Anna Rusak

przy udziale Pierwszego Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego prokurator Małgorzaty Nowak

w sprawie prokuratora K. P.

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 13 sierpnia 2020 r.,
odwołań Prokuratora Krajowego oraz Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego
Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego od orzeczenia Sądu
Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 5 lutego 2020 r., sygn. akt
PK I SD (...)

na podstawie art. 437 § 1 i § 2 kpk w związku z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28
stycznia 2016 r. Prawo prokuraturze:

- 1. zmienia zaskarżone orzeczenie poprzez wyeliminowanie z kwalifikacji prawnej stwierdzenia, że czyn obwinionego prokuratora K. P. stanowi przewinienie mniejszej wagi;**
- 2. wymierza obwinionemu karę dyscyplinarną upomnienia;**

3. kosztami postępowania dyscyplinarnego odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym orzeczeniem z dnia 5 lutego 2020 r., sygn. akt PK I SD (...), uznał K. P. prokuratora Prokuratury Rejonowej w S. za winnego uchybienia godności sprawowanego urzędu przez dopuszczenie się oczywistej i rażącej obrazy przepisów:

1. „art. 306 § 3 k.p.k. i art. 307 § 1 k.p.k. w okresie od 1 sierpnia 2016 r. do 3 maja 2017 r. w S., polegającej na zaniechaniu wszczęcia śledztwa w sprawie zarejestrowanej w Prokuraturze Rejonowej w S., sygn. PR 2 Ds. (...), niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie, prowadzenia postępowania sprawdzającego przez wskazany w art. 307 § 1 k.p.k. czas przekraczający 30 dni, z zaniechaniem wykonywania jakichkolwiek czynności w tym czasie, zaniechania zawiadomienia o sposobie rozpoznania zawiadomienia o przestępstwie w terminie wskazanym w art. 306 § 3 k.p.k.,
2. art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k., art. 9 § 1 k.p.k., art. 10 § 1 k.p.k., art. 310 § 1 i 2 k.p.k. polegającej na zaniechaniu wykonywania jakichkolwiek czynności w śledztwie PR 2 Ds. (...) w okresie od 5 maja 2017 r. do 2 października 2017 r. i zaniechaniu wystąpienia do przełożonego z wnioskiem o przedłużenie czasu trwania śledztwa w okresie od 29 lipca 2017 r. do 30 października 2017 r., a także prowadzenia śledztwa bez postanowienia o jego przedłużeniu w okresie od 4 sierpnia 2017 r. do 30 października 2017 r.,
3. art. 7 § 2 u.p.o.p. (ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze – uwaga SN), w okresie od 14 września 2017 r. do 30 października 2017 r. polegającej na zaniechaniu wykonania polecenia przełożonego - Prokuratora Rejonowego w S. - z dnia 14 września 2017 r. odnośnie opracowania planu czynności śledczych i wniosku o przedłużenie śledztwa w sprawie sygn. PR 2 Ds. (...),

4. art. 311 § 2 k.p.k., w okresie od 4 maja 2017 r. do 30 października 2017 r. w ten sposób, że prowadząc postępowanie z zawiadomienia K. K. o pobicie przez funkcjonariusza Policji, odstąpił od osobistego wykonania czynności w sprawie, w szczególności przesłuchania pokrzywdzonego, pomawianych funkcjonariuszy Policji oraz świadków zdarzenia, opierając kończącą śledztwo decyzję o akta postępowania w sprawie o wykroczenie, prowadzonej przeciwko K. K. przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w J. pod sygn. II W (...)."

W ocenie Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym zachowania obwinionego wypełniły znamiona przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. Sąd pierwszej instancji przyjął, iż przewinienie to stanowi przewinienie mniejszej wagi i na podstawie art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze odstąpił od wymierzenia kary.

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł Prokurator Krajowy, zaskarżając je w całości na niekorzyść obwinionego prokuratora K. P.. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. „obrazę przepisu prawa materialnego - art. 142 § 5 u.p.o.p. (ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze – uwaga SN) poprzez błędne uznanie, iż zachowania przypisane obwinionemu stanowią określony w tym przepisie uprzywilejowany typ przewinienia mniejszej wagi, co wynika z niewłaściwego wartościowania tych zachowań w oparciu o leżące poza czynem kryteria związane z osobą obwinionego, a pominięcie pozostałych okoliczności podmiotowych oraz okoliczności przedmiotowych czynu;
2. rażącą niewspółmierność kary polegającą na odstąpieniu od wymierzenia kary prokuratorowi K. P., w sytuacji, gdy ustalone okoliczności podmiotowe i przedmiotowe przypisanego mu zachowania stanowiły oczywistą i rażącą obrazę nie jednego a kilku przepisów prawa, a ustalone okresy bezczynności oraz zaniechanie wszczęcia śledztwa wielokrotnie przekroczyły wymagane tymi przepisami terminy, nadto już po ich ujawnieniu przez przełożonego, nie

wykonał jego polecenia mających na celu zminimalizowanie ich skutków, co winno wykluczyć uznanie go za wypadek mniejszej wagi, zaś prawidłowa ocena stopnia zawinienia przypisanego obwinionemu zachowania zawierająca zarówno prawidłowe odniesienie do stopnia społecznej i korporacyjnej szkodliwości czynu, jak też uwzględniająca w należyty sposób cele, jakie kara dyscyplinarna winna spełniać w stosunku do sprawcy czynu, środowiska zawodowego oraz w odbiorze społecznym wskazuje na zasadność wymierzenia obwinionemu kary dyscyplinarnej, a nie odstąpienie od jej wymierzenia, co miało wpływ na treść orzeczenia”.

Podnosząc powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez wymierzenie K. P. - prokuratorowi Prokuratury Rejonowej za przypisane mu przewinienie dyscyplinarne kary dyscyplinarnej upomnienia.

Rozstrzygnięcie Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym zostało zaskarżone w całości także przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego, który wywiódł odwołanie na niekorzyść obwinionego prokuratora K. P.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. „obrazę przepisów prawa materialnego - art. 142 § 5 u.p.o.p. (ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze – uwaga SN) - przez bezpodstawne przyjęcie, iż zaniechanie prokuratora K. P. wyczerpuje znamiona przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi,
2. rażącą niewspółmierność kary polegającą na odstąpieniu od wymierzenia prokuratorowi K. P. kary w sytuacji, gdy Sąd Dyscyplinarny ustalił, że przypisane mu zachowanie stanowiło oczywiste i rażące naruszenie wskazanych przepisów prawa, a przyjęty okres bezczynności znacznie przekroczył czas niezbędny do podjęcia czynności procesowych w sprawie, co miało niewątpliwy wpływ na naruszenie praw K. K., jako pokrzywdzonego”.

Podnosząc powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez stwierdzenie, iż zaniechanie K. P. - prokuratora Prokuratury Rejonowej w S.

nie stanowiło przypadku mniejszej wagi i wymierzenie za przypisane mu przewinienie dyscyplinarne kary upomnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wywiedzione w niniejszej sprawie odwołania okazały się zasadne i spowodowały konieczność zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym.

Z uwagi na to, że sąd pierwszej instancji potraktował zarzucane obwinionemu czyny jako jeden delikt dyscyplinarny, Sąd Najwyższy także odnosił się do zachowań obwinionego jako składających się na jedno przewinienie. Podkreślić przy tym należy, że chociaż właściwą praktyką jest rozdzielanie poszczególnych czynów zarzucanych obwinionemu w postępowaniu dyscyplinarnym, to *ad casum*, akceptowalne było oparcie się na art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, ponieważ wszystkie skierowane wobec obwinionego zarzuty dotyczyły jednego toczącego się postępowania.

Skarżący nie kwestionowali ustalonego przez sąd pierwszej instancji stanu faktycznego. Kwestia ta pozostawała zatem poza sferą instancyjnej kontroli odwoławczej. Sąd Najwyższy orzekał na podstawie dokonanych w sprawie ustaleń, bowiem nie budziły one wątpliwości. Sporne pozostawało jedynie przyjęcie przez Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym, że czyn obwinionego prokuratora K. P. stanowił przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi, o którym stanowi przepis art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. Sąd Najwyższy zobligowany był zatem do oceny, czy ustalone w niniejszej sprawie fakty, dawały podstawę do takiego przyjęcia i w konsekwencji umożliwiały odstąpienie od wymierzenia obwinionemu kary dyscyplinarnej z ustawowego katalogu kar.

Art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze stanowi, że w przypadku przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia mniejszej wagi sąd dyscyplinarny może odstąpić od wymierzenia kary. Żadna jednak norma prawa

stanowionego nie określa kwantyfikatorów decydujących o tym, że w danej sprawie występuje „przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi”. Prowadzi to w konieczności do każdorazowego ustalania przez sąd rozpoznający sprawę czy taki przypadek występuje. Takie stanowisko prezentowane jest także w doktrynie prawa karnego, do której w niniejszym postępowaniu następuje odwołanie w sposób odpowiedni (zob. A. Zoll, *Uwagi na temat zagrożenia karą pośród znamion czynu zabronionego* [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, t. 2*, red. G. Bogdan i in., Kraków 2004, s. 759). Ocena ta dokonywana powinna być przez pryzmat stopnia szkodliwości popełnionego czynu oraz stopnia zawinienia obwinionego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2003 roku, sygn. akt SNO 46/03; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 roku, sygn. akt II DSI 58/18; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2019 roku, sygn. akt II DSI 13/19; o kwalifikacji czynu jako wypadku mniejszej wagi z uwagi na stopień społecznej szkodliwości traktuje Sąd Najwyższy, m.in. w postanowieniu z dnia 13 czerwca 2002 roku, sygn. akt V KKN 544/00).

Jeżeli z dokonanej przez sąd *in concreto* oceny dojdzie on do przekonania, że stopień społecznej i korporacyjnej szkodliwości oraz zawinienia obwinionego jest nieznaczny uzasadnione jest odwołanie się do instytucji „przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi”. Sąd Najwyższy zauważa przy tym, że społeczna szkodliwość czynu w warunkach „przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi” kształtuje się w stopniu wyższym niż znikomy, a więc posiada swoiste ujemne konsekwencje postępowania (por. E. Plebanek, *Materialne określenie przestępstwa*, Warszawa 2009, s. 150).

W kontekście odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratora konieczne jest, obok oceny z punktu widzenia szkodliwości społecznej, także odwołanie się do korporacyjnej szkodliwości czynu popełnionego przez obwinionego. Ma ona znaczący wpływ na ocenę, czy zachodzi przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie odnosił się do wyjaśnienia czym jest owa korporacyjna szkodliwość przewinienia dyscyplinarnego. Podkreślić należy, że „szkodliwość korporacyjna to szkodliwość społeczna w rozumieniu przesłanek prawa karnego, oceniana w świetle szkodliwości wobec danego

środowiska zawodowego. Szkodliwość korporacyjna stanowi skutki, które wynikają z postępowania danego podmiotu w sposób sprzeczny z przyjętą wzorcową powinnością zachowania dla korporacji, do której należy” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 roku, sygn. akt II DSI 31/18). Nie ulega wątpliwości, że sąd rozpoznający sprawę powinien wziąć pod uwagę wynikającą z zachowania danego podmiotu szkodę, jeśli powstała, a także sposób i okoliczności popełnienia czynu oraz rodzaj i znaczenie naruszonych wzorcowych reguł postępowania w danej sytuacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2016 roku, sygn. akt SNO 42/16). W konsekwencji powyższego, ocena ta powinna uwzględniać także wpływ zachowania danego podmiotu na autorytet i zaufanie społeczne do wykonywanego przez niego zawodu zaufania publicznego, a także, co jest z tym nierozzerwalnie związane, całego wymiaru sprawiedliwości (zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2019 roku, sygn. akt II DSI 41/18; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2019 roku, sygn. akt II DSI 6/19). Jeżeli w określonym postępowaniu sąd rozpoznający sprawę dojdzie do przekonania, że korporacyjna szkodliwość czynu obwinionego jest nieznaczna to uprawniony jest do odwołania się do instytucji „przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi”.

W ocenie Sądu Najwyższego, nie ma znaczenia dla przyjęcia mniejszej wagi popełnionego czynu okoliczność z nim niezwiązana, nawet ta mogąca mieć wpływ na wymiar kary. Wartościowaniu podlega bowiem jedynie całokształt okoliczności związanych z popełnionych przewinieniem dyscyplinarnym. Irrelevantne pozostaje zatem odwołanie się do osobowości obwinionego, zachowania przed popełnieniem czynu, pozytywne czy negatywne opinie na temat jego dotychczasowego zachowania (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2019 roku, sygn. akt II DSI 13/19). Przyjęcie, że czyn obwinionego jest czynem mniejszej wagi jest rozstrzygnięciem o kwalifikacji prawnej.

Jedynie, w sytuacji, gdy w wyniku dokonanej przez sąd rozpatrujący daną sprawę oceny wymiar społecznej i korporacyjnej szkodliwości czynu oraz stopnia zawinienia obwinionego okaże się nieznaczny, dojdzie do aktualizacji możliwości odniesienia się do przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi. Dokonać się to

może dopiero po prawidłowym rozważeniu i nadaniu właściwego znaczenia znamionom przedmiotowym i podmiotowym przewinienia dyscyplinarnego (por. P. Lewczyk, *Wypadek mniejszej wagi w polskim kodeksie karnym (uwagi de lege lata i postulaty de lege ferenda)*, Prokuratura i Prawo 2008, nr 7-8, s. 37). Można zatem przyjąć, że czyn popełniony w warunkach „przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi” jest czynem o nieznacznej społecznej i korporacyjnej szkodliwości w odniesieniu do postaci podstawowej przewinienia dyscyplinarnego.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy podzielić należy argumentację podnoszoną w wywiedzionych odwołaniach w kontekście oceny odnoszącej się do kwalifikacji prawnej zachowania obwinionego.

Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym motywując decyzję o przyjęciu kwalifikacji prawnej zachowania obwinionego jako przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi przyjął, że obwiniony był znacznie obciążony pracą, nie był dotąd karany dyscyplinarnie, a w czasie jego dotychczasowej służby nie stwierdzono znaczących uchybień, jest osobą pozytywnie ocenianą przez przełożonego, a powierzone obowiązki wykonywał sumiennie. Sąd pierwszej instancji podniósł także, że obwiniony jest prokuratorem z bardzo dużym doświadczeniem zawodowym (s. 5-6 uzasadnienia orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 5 lutego 2020 roku).

Jak wykazano powyżej okoliczności takie nie mogą być podstawą do przyjęcia, że zachowanie obwinionego stanowi przewinienie mniejszej wagi. Sąd pierwszej instancji oparł się w tym zakresie na okolicznościach leżących poza czynem, które dla tej oceny pozostają bez znaczenia. Zachowanie obwinionego w postaci naruszenia szeregu norm postępowania karnego, których źródłem były ustalone w niniejszej sprawie okresy bezczynności i zaniechania podjęcia określonych czynności procesowych, nawet po ujawnieniu ich przez przełożonego, którego poleceń obwiniony nie wykonał, uniemożliwiały odniesienie się do dobrodziejstwa art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze.

W ocenie Sądu Najwyższego zachowanie obwinionego ma negatywny wpływ na społeczny odbiór funkcjonowania powszechnych jednostek prokuratury oraz na

autorytet tej organizacji, a w konsekwencji ujemnie oddziałuje na wymiar sprawiedliwości. Odnieść należy się przede wszystkim do powtarzalności naruszania przepisów prawa przez prokuratora K. P.. Zachowanie będące przedmiotem oceny dyscyplinarnej nie dotyczyło bowiem jednego zdarzenia, a stanowiło efekt wielu naruszeń proceduralnych. Wskazać należy chociażby na pierwsze z zachowań, a to zaniechanie podejmowania aktywności proceduralnej przez okres 9 miesięcy. Czyn taki występujący samodzielnie, stanowiłoby wystarczającą i uzasadnioną podstawę do wymierzenia obwinionemu kary dyscyplinarnej upomnienia. To wszystko doprowadziło Sąd Najwyższy do przekonania o konieczności zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia poprzez wyeliminowanie z kwalifikacji prawnej stwierdzenia, że obwiniony dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego mniejszej wagi. Zachowanie obwinionego K. P. będące przedmiotem oceny dyscyplinarnej stanowi rażącą i oczywistą obrazę przepisu art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. Sąd Najwyższy nie dostrzegł okoliczności uzasadniających zastosowanie instytucji „mniejszej wagi”.

Skarżący zarzucili także rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec obwinionego kary dyscyplinarnej w postaci odstąpienia od jej wymierzenia, z uwagi na brzmienie art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. Przypomnieć jedynie należy, że o rażącej niewspółmierności kary można mówić jedynie wówczas, kiedy w danej sprawie zachodzi znacząca różnica pomiędzy karą sprawiedliwą, a karą wymierzoną (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2019 roku, sygn. akt II DSI 16/18). W niniejszej sprawie, z uwagi na uznanie, że nie zachodzi okoliczność uprawniająca do przyjęcia, że przewinienie dyscyplinarne popełnione przez obwinionego jest czynem mniejszej wagi, brak było normatywnego uzasadnienia odstąpienia od wymierzenia kary na podstawie art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze.

W ocenie Sądu Najwyższego adekwatną karą dyscyplinarną jest kara upomnienia. Kara ta, będąca najłagodniejszą z możliwych do wymierzenia obwinionemu prokuratorowi sankcji, spełnia warunki adekwatności do stopnia społecznej szkodliwości czynu i stopnia zawinienia obwinionego K. P.. Jest to kara

proporcjonalna do popełnionego uchybienia dyscyplinarnego. Wymierzając karę dyscyplinarną upomnienia Sąd Najwyższy miał także na względzie dyrektywę wymiaru kary wynikającą z normy art. 53 § 1 kk, stanowiącej, że sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Zdaniem Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie całokształt okoliczności faktycznych przemawiał za wymierzeniem oznaczonej kary dyscyplinarnej.

Mając na uwadze powyższe, sąd orzekł jak na wstępie.